

ปริมาณธุรกรรม ชำระเงินออนไลน์ เติบโตต่อเนื่อง... ขณะที่การต่อ ยอดธุรกิจของผู้ ให้บริการยังเป็น โจทย์สำคัญ

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า แนวโน้มการชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคไทยยังคงขยายตัวต่อเนื่อง โดยคาดว่าในปี 2566 ปริมาณธุรกรรมผ่านช่องทางออนไลน์อย่าง Internet Banking, Mobile Banking, และ e-Money น่าจะมีสัดส่วนแตะร้อยละ 95 ของปริมาณธุรกรรมทั้งหมด
- การต่อยอดทางธุรกิจของผู้ให้บริการชำระเงินยังเป็นโจทย์สำคัญที่จะทำให้อธุรกิจดำรงอยู่และสามารถสร้างรายได้ได้อย่างยั่งยืนในอนาคต เนื่องจากการให้บริการชำระเงินในปัจจุบันที่ฟรีค่าธรรมเนียมอาจไม่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้ให้บริการมากนัก ซึ่งจุดเปลี่ยนที่จะสามารถทำให้การต่อยอดนั้นประสบความสำเร็จ ก็คงเป็นเรื่องของการการประยุกต์ใช้ข้อมูลในแพลตฟอร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการสร้างแพลตฟอร์มเพื่อเสริมสร้าง Ecosystem ให้สมบูรณ์มากขึ้น

ปฏิเสธไม่ได้ว่า ปัจจุบัน การชำระเงินออนไลน์ (Online Payment)¹ อย่าง Internet Banking, Mobile Banking และ e-Wallet ได้กลายเป็นช่องทางเลือกสำคัญในการชำระเงินของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ดังจะเห็นได้จากสถิติด้านปริมาณการชำระเงินผ่านช่องทางต่างๆ ของธนาคารแห่งประเทศไทยที่พบว่า ไทยมีปริมาณการชำระเงินผ่านช่องทาง Online Payment ที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจนมีสัดส่วนสูงมากถึงร้อยละ 92.4 ของปริมาณการชำระเงินทั้งหมด (ม.ค. - ก.ย. 2565) ขณะที่ปริมาณการถอนเงินสดลดลง โดยในปี 2564 มีปริมาณการถอนเงินอยู่ที่ 2,211.9 ล้านรายการ ลดลงจากร้อยละ 9.3 จากปี 2563²

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า แนวโน้มการชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคไทยยังคงขยายตัวต่อเนื่อง และคาดว่า ในปี 2566 ปริมาณธุรกรรมผ่านช่องทางออนไลน์อย่าง Internet Banking, Mobile Banking, และ e-Money น่าจะมีสัดส่วนแตะร้อยละ 95 ของปริมาณธุรกรรมทั้งหมด โดยมี

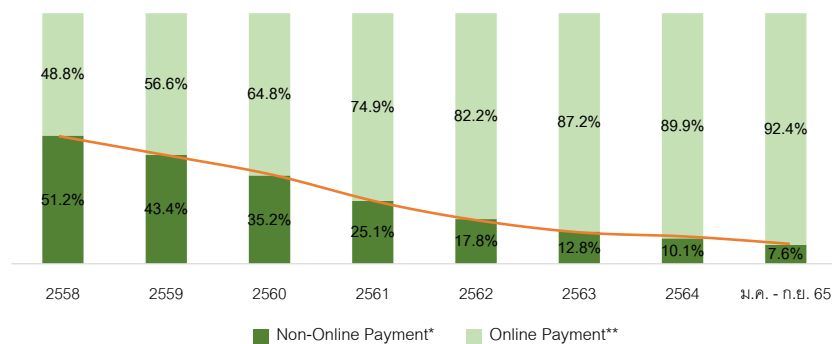
¹ การชำระเงินออนไลน์ (Online Payment) ในที่นี้ จะครอบคลุมถึงการชำระเงินผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Internet banking/ Mobile Banking) รวมถึงเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

² เป็นปริมาณการถอนเงินสดที่สาขาธนาคาร, ATM/ CDM, ถอนเงินไม่ใช้บัตร และเบิกเงินสดล่วงหน้า (ที่มา: รายงานระบบการชำระเงิน ปี 2564 ของธนาคารแห่งประเทศไทย)

ปริมาณธุรกรรม 36,510 – 37,970 ล้านรายการ หรือเติบโตราวร้อยละ 40.0 – 45.6 จากปี 2565 โดยได้รับปัจจัยสนับสนุน 3 ปัจจัยหลัก คือ

- พฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีความคุ้นชินกับการชำระเงินผ่านระบบออนไลน์ โดยเฉพาะการสแกน QR Code ผ่านโมบายแอปพลิเคชันของผู้ให้บริการ ไม่ว่าจะเป็น Mobile Banking และ e-Wallet ขณะที่กลุ่มผู้ใช้ก็ขยายวงกว้างมากขึ้น ครอบคลุมกลุ่มผู้สูงอายุที่อาจยังไม่เคยใช้งานมาก่อน จากเดิมที่อาจกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน

สัดส่วนปริมาณการชำระเงินผ่านช่องทางต่างๆ

หมายเหตุ: * Non-Online Payment ครอบคลุมถึงการชำระเงินผ่านเช็ค, ระบบ BAHNET, Bulk Payment, ATM, สาขา, บัตรเดบิตและบัตรเครดิต

** Online Payment ครอบคลุมถึงการชำระเงินผ่านช่องทาง Internet Banking, Mobile Banking, และ e-Money

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย รวบรวมโดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย

- การขยายขอบเขตการให้บริการชำระเงินในสินค้าและบริการที่หลากหลายและครอบคลุมการใช้ชีวิตประจำวันของผู้บริโภคมากขึ้น รวมถึงการทำโปรโมชั่นของกลุ่มผู้ให้บริการ e-Wallet อย่างต่อเนื่อง โดยมีการขยายการให้บริการไปยังสินค้าและบริการที่หลากหลายขึ้น นอกเหนือจากสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภค และ บิลค่าสาธารณูปโภค อาทิ ผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการลงทุน ลีดเดอร์รี่ เป็นต้น

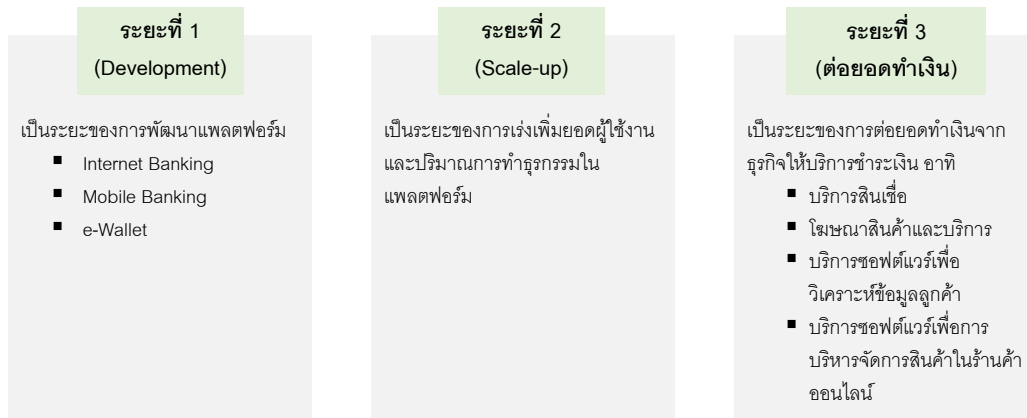
- การสนับสนุนของภาครัฐจากนโยบายการพัฒนาาระบบชำระเงิน ภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินของ ธปท. ที่น่าจะเข้ามาสร้างบรรยากาศการแข่งขันให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยจะมีการผลักดันให้ลดการใช้เงินสดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งลดการใช้เช็คกระดาษให้เหลือไม่ถึงครึ่งของปริมาณการใช้ในปัจจุบัน (ภายใน 5 ปี)

การเพิ่มยอดผู้ใช้และปริมาณธุรกรรม

ยังเป็นหัวใจหลักในการ 'ต่อยอดทำเงิน' ให้กับธุรกิจบริการชำระเงินออนไลน์

ปัจจุบันมีกลุ่มผู้เล่นในธุรกิจบริการชำระเงินออนไลน์อยู่ 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มธนาคารที่เป็นผู้ให้บริการ Internet Banking หรือ Mobile Banking ซึ่งมีบทบาทในธุรกิจให้บริการชำระเงินออนไลน์ค่อนข้างมาก และ 2) ผู้ให้บริการทางการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) ที่เป็นผู้ให้บริการ e-Wallet และหากแบ่งระยะของการพัฒนาโมเดลธุรกิจการให้บริการชำระเงินออนไลน์แล้ว จะสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้

- **ระยะที่ 1 เป็นระยะของการเริ่มพัฒนาแพลตฟอร์มให้บริการชำระเงินออนไลน์** ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ Internet Banking โมบายแอปพลิเคชันอย่าง Mobile Banking และ e-Wallet โดยในระยะแรกนี้ นอกเหนือจากการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าแล้ว กลุ่มผู้เล่นทั้งธนาคารและ Non-Bank ต่างมีเป้าหมายแตกต่างกันออกไป โดยกลุ่มธนาคารมีเป้าหมายเพื่อลดต้นทุนจากการให้บริการสาขาในระยะยาว ขณะที่กลุ่ม Non-Bank มักมีเป้าหมายเพื่อเติมเต็ม Ecosystem ในธุรกิจของตัวเองให้ดียิ่งขึ้น

● **ระยะที่ 2** เป็นระยะของการโปรโมทเพื่อเร่งเพิ่มยอดผู้ใช้งานและปริมาณการทำธุรกรรมในแพลตฟอร์มชำระเงินออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจหลักในการดำเนินธุรกิจ เพราะจะสามารถสร้างกลุ่มลูกค้ารายใหม่ๆ จากการขยายฐานลูกค้าเป็นวงกว้าง และสามารถนำข้อมูลพฤติกรรมกรรมการทำธุรกรรมของลูกค้ามาวิเคราะห์ความต้องการที่แท้จริง เพื่อจะนำไปสู่การต่อยอดธุรกิจด้วยการพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าให้ได้มากขึ้น

■ **ระยะที่ 3** เป็นระยะของการต่อยอดทำเงิน ซึ่งเป็นระยะแห่งความท้าทายทางธุรกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากว่าธุรกิจการให้บริการชำระเงินออนไลน์เป็นธุรกิจที่ไม่ทำกำไรจากธุรกรรมออนไลน์ที่ส่วนใหญ่มาจากผู้บริโภครายย่อย โดย

ค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมโอนเงิน/ ชำระเงินผ่าน Internet Banking, Mobile Banking, และ e-Wallet

ค่าธรรมเนียม	Internet Banking	Mobile Banking	e-Wallet
โอนเงินพร้อมเพย์/ Thai QR Code	ไม่มีค่าธรรมเนียม	ไม่มีค่าธรรมเนียม	ไม่มีค่าธรรมเนียม
โอนเงินต่างธนาคาร	ไม่มีค่าธรรมเนียม ** อาจมีบางแห่งเก็บ 25 – 35 บาทต่อรายการ **	ไม่มีค่าธรรมเนียม	ไม่มีค่าธรรมเนียม สำหรับการโอนเงินไปยังบัญชีธนาคารพันธมิตร ขณะที่ผู้ให้บริการบางรายอาจจะเรียกเก็บ 15 – 20 บาทต่อรายการ
โอนเงินธนาคารเดียวกัน	ไม่มีค่าธรรมเนียม	ไม่มีค่าธรรมเนียม	

ที่มา: รวบรวมโดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย

จะสังเกตว่ากลุ่มผู้ให้บริการแทบจะไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการโอนเงินหรือชำระค่าสินค้าและบริการ ดังนั้น ผู้ให้บริการชำระเงินหลายรายที่มีศักยภาพจึงมีแนวโน้มไปหารายได้จากการชำระเงินช่องทางอื่นจากภาคธุรกิจมากกว่า อาทิ การโอนเงินเดือนพนักงานผ่านระบบ Bulk Payment หรือตัวเงินเรียกเก็บจากสินค้าขาเข้า-ขาออก เป็นต้น หรือคาดหวังว่าปริมาณธุรกรรมออนไลน์และพฤติกรรมในการทำธุรกรรมต่างๆ ของลูกค้าจะสามารถต่อยอดไปสร้างรายได้จากธุรกิจใหม่ๆ ได้ในอนาคต

อย่างไรก็ดี การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์อื่นเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากแพลตฟอร์มชำระเงินออนไลน์ อาทิ e-Market Place หรือ Online delivery เพื่อเสริมสร้าง Ecosystem ให้แข็งแกร่ง ย่อมทำให้ผู้ให้บริการได้เปรียบแข่งขันอยู่มาก เนื่องจากสามารถนำข้อมูลการทำธุรกรรมและพฤติกรรมของลูกค้าต่างๆ (อาทิ ความสม่ำเสมอในการชำระค่าสินค้าและบริการ การเลือกซื้อประเภทสินค้า ระดับราคา และความถี่ในการซื้อ เป็นต้น) มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการต่อยอดและสร้างรายได้อื่นเพิ่มเติม ยกตัวอย่างเช่น กลุ่ม Non-Bank ในไทย หรือแม้แต่แพลตฟอร์มในต่างประเทศอย่าง Kopo ในเคนย่า และ VinShop ในเวียดนาม ก็มีการต่อยอดธุรกิจด้วยการ

ให้บริการอื่นๆ อาทิ การให้บริการสินเชื่อ โฆษณาสินค้าและบริการ ขณะที่แพลตฟอร์มรายใหญ่อย่าง Vodacom ในแทนซาเนีย ก็มีการต่อยอดธุรกิจด้วยการให้บริการพัฒนาซอฟต์แวร์เพื่อการวิเคราะห์ฐานข้อมูลลูกค้าขนาดใหญ่ และการบริหารจัดการสต็อกสินค้าของร้านค้าออนไลน์ เป็นต้น

ตัวอย่างผู้ให้บริการชำระเงินออนไลน์ในต่างประเทศที่ต่อยอดขยายธุรกิจอื่นๆ เพิ่มเติม

ประเทศ	ผู้ให้บริการชำระเงิน/ แพลตฟอร์ม	ธุรกิจเด่นที่ขยายเพิ่ม
จีน	Non-Bank: WeChat Pay	- ให้บริการสินเชื่อ - ถอนเงินสดจาก Credit cards
เวียดนาม	Non-Bank: VinShop	ให้บริการสินเชื่อ
เคนยา	Non-Bank: Kopo	ให้บริการสินเชื่อ
แทนซาเนีย	Non-Bank: Vodacom	ให้บริการซอฟต์แวร์/ Solutions ในการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้า และระบบบริหารจัดการสต็อกสินค้าของร้านค้าออนไลน์

ธุรกิจการให้บริการชำระเงินยังต้องเผชิญกับโจทย์ท้าทายหลายประการ... ท่ามกลางปริมาณธุรกรรมชำระเงินออนไลน์ที่เติบโตสูงต่อเนื่อง

แม้ว่าในระยะข้างหน้า ปริมาณธุรกรรมชำระเงินออนไลน์ผ่าน Mobile Banking, Internet Banking, และ e-Wallet จะขยายตัวต่อเนื่อง แต่**ศูนย์วิจัยกสิกรไทย** มองว่า ธุรกิจให้บริการชำระเงินยังมีโจทย์ที่ท้าทายอยู่หลายเรื่องด้วยกัน ดังนี้

- การประยุกต์ใช้ข้อมูลลูกค้าให้มีประสิทธิภาพ ภายใต้ข้อจำกัดในการใช้ข้อมูลลูกค้าตามหลักธรรมาภิบาลและ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ โดยการประยุกต์ใช้ข้อมูลลูกค้าที่มีอยู่ก็เป็นโจทย์สำคัญในการต่อยอดธุรกิจ โดยเฉพาะการนำข้อมูลพฤติกรรมลูกค้า อาทิ การชำระค่าสินค้าและบริการในอดีต การเลือกซื้อสินค้าจากระดับร้านค้าและราคาสินค้า และการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อบ่งชี้ถึงความสามารถในการชำระหนี้ (Ability to pay) และความเต็มใจที่จ่ายหนี้ (Willingness to pay) ในอนาคต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้ข้อมูลลูกค้าต่างๆ ดังกล่าว ก็อาจทำได้ไม่เต็มที่มากนัก ภายใต้ พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เข้มข้น ทั้งจากในกรณีที่เป็นข้อมูลลูกค้าของตนเองหรือลูกค้าของพันธมิตรทางธุรกิจก็ตาม โดยเฉพาะหากไม่ได้มีการขอความยินยอม (Consent) ที่ครอบคลุม ส่งผลต่อเนื่องให้การทำโมเดลธุรกิจภายใต้ข้อจำกัดด้านการใช้ข้อมูล จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาประมาณหนึ่งในการพิสูจน์ความเป็นไปได้ ตลอดจนความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ

- การต่อยอดไปสู่โมเดลธุรกิจใหม่เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก ท่ามกลางโจทย์เฉพาะด้านในแต่ละธุรกิจและการแข่งขันที่เข้มข้นกับกลุ่มผู้เล่นเดิมในตลาด เช่น ในกรณีของผู้ให้บริการ e-Wallet ที่ต้องการต่อยอดมาสู่การให้บริการสินเชื่อ ก็ย่อมจะต้องเผชิญกับความท้าทายด้านการแข่งขันกับกลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่มีทั้งความน่าเชื่อถือ ข้อมูลด้านการเงิน และฐานลูกค้าที่มีศักยภาพเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกัน การให้บริการสินเชื่อเองก็มีโจทย์เฉพาะในการขยายฐานลูกค้าไปยังรายย่อยให้มากขึ้น รวมไปถึงการนำเสนอผลิตภัณฑ์สินเชื่อ

ใหม่ๆ ด้วยเงื่อนไขที่ดีกว่าเดิม หรือในกรณีของกลุ่มธนาคารที่ต้องการสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์อื่นเพิ่มเติม อาทิ Online Delivery และ e-Market Place ก็ต้องเผชิญกับการแข่งขันกับกลุ่มผู้เล่นเดิมในตลาดที่มีทั้งฐานลูกค้าและความเชี่ยวชาญในธุรกิจ ซึ่งอาจจะทำให้ต้องแบกรับต้นทุนการดำเนินงานที่สูงมากในระยะแรก ไม่ว่าจะป็นต้นทุนด้านการตลาดในการทำโปรโมชั่นดึงดูดลูกค้า ค่าขนส่ง รวมถึงค่าจ้างผู้ให้บริการจัดส่งอาหารหรือไรเดอร์ เป็นต้น จึงอาจส่งผลให้ความคาดหวังในการทำกำไรจากธุรกิจใหม่ๆ ไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ ในระยะเริ่มต้น ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว คงทำให้กลุ่มผู้ให้บริการชำระเงินออนไลน์ยังต้องพึ่งพิงธุรกิจเดิม โดยได้ข้อมูลลูกค้าจากธุรกิจใหม่มาเติมเต็มสำหรับการออกแบบและนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการในธุรกิจเดิมให้ดีขึ้นในระยะถัดไป ซึ่งสำหรับผู้ให้บริการที่เป็นภาคธนาคารก็คือธุรกิจให้บริการสินเชื่อนั่นเอง

▪ **เสถียรภาพและความปลอดภัยของระบบการให้บริการภายใต้ความสามารถในการรองรับธุรกรรมปริมาณมาก** ยังคงเป็นประเด็นที่ผู้ให้บริการควรให้ความสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจแก่ลูกค้าในการใช้บริการ ขณะเดียวกัน ก็เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการสูญเสียโอกาสในการทำธุรกรรมขณะที่ระบบขัดข้อง เนื่องด้วยผู้บริโภคไทยจะยังคงมีแนวโน้มใช้บริการชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หลังจากในช่วงที่ผ่านมา ข้อมูล ธปท. ชี้ว่า ความถี่ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขัดข้องในบริการ Mobile Banking และ Internet Banking เพิ่มขึ้นในไตรมาสที่ 1 – 2 ปี 2565 และกินระยะเวลาเพิ่มขึ้น นั่นอาจเป็นความท้าทายจากปริมาณธุรกรรมที่เพิ่มขึ้นมากอันเป็นประเด็นที่ผู้ให้บริการต้องเร่งปรับปรุง

สถิติระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขัดข้องที่กระทบต่อการให้บริการ Mobile Banking และ Internet Banking

	3Q2565	2Q2565	1Q2565	4Q2564
Mobile Banking	18 ครั้ง (ประมาณ 58 – 59 ชั่วโมง)	22 ครั้ง (ประมาณ 70 ชั่วโมง)	8 ครั้ง (ประมาณ 10 - 11 ชั่วโมง)	15 ครั้ง (ประมาณ 22 - 23 ชั่วโมง)
Internet Banking	-	2 ครั้ง (ประมาณ 5 ชั่วโมง)	2 ครั้ง (ประมาณ 6 ชั่วโมง)	2 ครั้ง (ประมาณ 15 ชั่วโมง)

หมายเหตุ: เป็นการนับสถิติรวมของธนาคารพาณิชย์ที่มีการให้บริการ

ที่มา: ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย รวบรวมโดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย

โดยสรุป ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า แม้ว่าแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการชำระเงินของผู้บริโภคไทยจะมุ่งไปสู่การชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์อย่าง Mobile Banking, Internet Banking, และ e-Wallet มากขึ้น สอดรับการผลักดันนโยบายของทางการที่ต้องการเร่งลดการใช้เงินสดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับเศรษฐกิจดิจิทัล และการก้าวเข้าสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ไปอีกขั้น แต่การต่อ ยอดทางธุรกิจของผู้ให้บริการชำระเงินดังกล่าวก็เป็นประเด็นสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจดำรงอยู่และสามารถสร้างรายได้ได้อย่างยั่งยืนในอนาคต ซึ่งจุดเปลี่ยนที่จะสามารถทำให้การต่อยอดนั้นประสบความสำเร็จ ก็คงเป็นเรื่องของการประยุกต์ใช้ข้อมูลในแพลตฟอร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและ พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ที่เข้มข้น ตลอดจนการสร้างแพลตฟอร์มเพื่อเสริมสร้าง Ecosystem ให้สมบูรณ์มากขึ้น เพราะหากธุรกิจไม่สามารถปรับตัวได้ ก็จะเป็นการกดดันความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการในระยะยาว

Disclaimers รายงานวิจัยนี้จัดทำโดย บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย จำกัด (KResearch) เพื่อเผยแพร่เป็นการทั่วไป โดยอาศัยแหล่งข้อมูลสาธารณะ หรือ ข้อมูลที่เชื่อว่ามี ความน่าเชื่อถือที่ปรากฏขณะจัดทำ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ KResearch มีอาจรับรองความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความเหมาะสม ความครบถ้วนสมบูรณ์ หรือความเป็น ปัจจุบันของข้อมูลดังกล่าว และไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ชวน เสนอแนะ ให้คำแนะนำ หรือจูงใจในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการใดๆ แต่อย่างใด ดังนั้น ท่านควรศึกษาข้อมูลด้วยความระมัดระวัง และใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจใดๆ KResearch จะไม่รับผิดชอบในความเสียหายใดที่เกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลดังกล่าว

ข้อมูลใดๆ ที่ปรากฏในรายงานวิจัยนี้ถือเป็นทรัพย์สินของ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) การนำข้อมูลดังกล่าว (ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน) ไปใช้ต้องแสดงข้อความถึง สิทธิความเป็นเจ้าของแก่ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) หรือแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นๆ ทั้งนี้ ท่านจะไม่ทำซ้ำ ปรับปรุง ดัดแปลง แก้ไข ส่งต่อ เผยแพร่ หรือกระทำการใน ลักษณะใดๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้า โดยไม่ได้รับอนุญาตล่วงหน้า เป็นลายลักษณ์อักษรจาก KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี)